

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ТА МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

підготовки магістра

спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.02 Корекційна психопедагогіка)
освітньо-професійної програми Корекційна психопедагогіка

Луцьк–2024

Силабус вибіркового освітнього компонента «Організація інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями» підготовки магістра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта, за освітньо-професійною програмою «Корекційна психопедагогіка».

Розробник: Кузава Ірина Борисівна, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, доктор педагогічних наук, професор

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: _____ Ірина КУЗАВА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри: _____ Ірина КУЗАВА

© Кузава І. Б., 2024 р.

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Освітньо-професійна програма <u>Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка).</u> Освітній рівень: другий <u>(магістерський)</u>	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>		Рік навчання 1
ІНДЗ: €		Семестр 2-й
		Лекції <u>10</u> год.
		Практичні <u>14</u> год.
		Лабораторні <u>немає</u>
		Самостійна робота <u>88</u> год.
		Консультації <u>8</u> год.
	Форма контролю: <u>залік</u>	
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я та по батькові *Кузава Ірина Борисівна*
 Науковий ступінь *Доктор педагогічних наук*
 Вчене звання *Професор*
 Посада *Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
 Контактна інформація +38(095) 6062346, Kuzava.Irina@vnu.edu.ua
 Дні занять *понеділок, вівторок, середа* (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу.

Силабус вибіркового освітнього компонента (ВОК) «Організація інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними порушеннями» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Корекційна психопедагогіка» відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта, спеціальності 016 Спеціальна освіта денної форми навчання. Силабус укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Він визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач другого (магістерського) рівня відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу ВОК «Організація інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними порушеннями», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Вибірковий освітній компонент «Організація інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними порушеннями» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки магістерської освітньо-професійної програми «Корекційна психопедагогіка» зі спеціальності 016 Спеціальна освіта і має за мету забезпечення здобувачів вищої освіти знаннями з теорії та практики організації інклюзивного навчання з дітьми із порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку, формування категоріальних понять інклюзивної освіти на основі вивчення історії та науково-практичної логіки їхнього становлення, стимулювання до активної аналітико-пошукової роботи, спрямованої на визначення ефективних шляхів подолання наслідків порушень інтелектуального та мовленнєвого розвитку дітей, навчання моделюванню, здійсненню та організації системи спеціальної допомоги дітям в діапазоні від раннього до дошкільного, від дошкільного до шкільного, від шкільного до юнацького віку.

Зміст освітнього компонента розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері спеціальної освіти, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

З метою контролю ефективності застосування освітнього компонента передбачається проведення усних опитувань, тестів, співбесід та вирішення завдань у змодельованих ситуаціях.

2. Пререквізити та постреквізити

При вивченні ВОК «Організація інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями» використовують знання, вміння і навички, сформовані у ході вивчення ОК «Актуальні проблеми та методологія досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті», «Теорія і методика навчання і виховання дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями (дошкільний та шкільний вік)», «Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями», «Психологія взаємодії», навчально-ознайомлювальної практики, професійно-орієнтованої практики на посаді вчителя-дефектолога у закладах дошкільної та загальної середньої освіти, інклюзивно-ресурсних центрах.

Освоєння даного освітнього компонента є необхідною основою для вивчення ОК

«Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти», «Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями», написання та захисту випускної кваліфікаційної роботи, проходження науково-дослідницької та переддипломної практик.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета вибіркового освітнього компонента передбачає засвоєння філософських, нормативно-правових та організаційних основ інклюзивної освіти дітей з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку.

Завдання вибіркового освітнього компонента полягає в систематизації теоретичних знань здобувачів вищої освіти щодо основних положень інклюзивної освіти на рівні готовності їх викладання у закладі вищої освіти; оволодінні знаннями і навичками щодо організації інклюзивної освіти дітей, які мають порушення інтелектуального та мовленнєвого розвитку; формування уявлень щодо професійно важливих властивостей особистості вчителя-дефектолога, вчителя-логопеда.

Результати навчання (компетентності).

Загальні компетентності:

ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-3. Здатність працювати в команді. ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК-1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації).

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

СК-10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Результати навчання

РН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.

РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і

супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

РН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей.

Soft skills(т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ: загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольні-оцінювальні; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема: 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); 2) індукція, дедукція; традиція (за логікою викладу); 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності); 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання); 5) інтерактивні методи тощо.

Відповідність методів навчання, форм та методів контролю результатам ВОК
«Організація інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями»

Результати навчання	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
РН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.	1) пояснювально-ілюстративні та репродуктивні: розповідь, лекція, пояснення, консультація, демонстрація, робота з підручником, посібником, словником, фільмами, екскурсія, ілюстрація, демонстрація,	Усне / письмове поточне опитування, усні презентації, тестовий контроль знань, модульні контрольні роботи, виконання навчально-дослідних завдань, презентації, критичний огляд наукових статей, письмовий огляд літератури, самостійна робота,

	Майстер-клас, складання плану, написання текстів анотації, виконання вправ, практичних завдань 2) проблемно-пошукові (методи проблемного викладу, евристичні, дослідницькі методи): розв'язання проблемних ситуацій, евристична бесіда, спостереження, узагальнення, синтез, аналіз, порівняння, виміри, зіставлення, структурування, робота за науковою літературою тощо. 3) Комунікативно-творчі з елементами інтерактивного навчання: моделювання життєвих ситуацій; вирішення творчих завдань; спільне розв'язання проблем, монологи: описи, спогади, розповіді, доповіді та ін. діалоги або полілоги: інтерв'ю, робота в парах, робота в групах, робота в малих групах, мозкова атака, дебати, дискусія, ситуаційний аналіз, імітаційно-рольові ігри ділові ігри, експертна оцінка, практика, практика в реальних умовах, тощо.	Іспит
РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.	1) пояснювально-ілюстративні та репродуктивні: пояснення, консультація, ілюстрація, демонстрація, майстерклас, складання плану, написання текстів анотації, виконання вправ, практичних завдань 2) проблемно-пошукові (методи проблемного викладу, евристичні, дослідницькі методи) : розв'язання проблемних ситуацій, евристична бесіда, спостереження, узагальнення, синтез, аналіз, порівняння, виміри, зіставлення, структурування, робота за науковою літературою тощо. 3) комунікативно-творчі з елементами інтерактивного навчання: моделювання життєвих ситуацій; вирішення творчих завдань; спільне розв'язання проблем,	Усне / письмове поточне опитування, усні презентації, тестовий контроль знань, модульні контрольні роботи, виконання навчально-дослідних завдань, зразки професійних робіт (портфоліо), письмові есе або звіти, презентації, самостійна робота, іспит.

	монологи: описи, спогади, розповіді, доповіді та ін. діалоги або полілоги; робота в парах, робота в групах, робота в малих групах, дискусія, ситуаційний аналіз, імітаційно-рольові ігри ділові ігри, експертна оцінка, практика, практика в реальних умовах, тощо.	
РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.	Словесні методи (лекція, повідомлення, розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія), практичні (практичні заняття, робота з науково-інформаційними джерелами, науково-методичною літературою, наочні (демонстрація презентацій, відео-роликів), проблемний виклад, частково-пошуковий, спостереження, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, прогнозування, самоаналіз, самостійна робота (з навчально-методичними матеріалами, джерелами, вирішення задач і проблемних ситуацій, виконання завдань) тощо. Методи в умовах дистанційного навчання: самонавчання, метод проблемного навчання, інтерактивні та пошукові методи із використанням ресурсів Moodle у поєднанні з Google Meet.	Накопичувальна бально-рейтингова система: поточний (усне опитування (індивідуальне, фронтальне), письмове опитування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, проєктів, презентацій, тестовий контроль знань); модульний (модульні контрольні роботи в формі тестів), підсумковий контроль (екзамен).
РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.	1) пояснювально-ілюстративні та репродуктивні: консультація, ілюстрація, демонстрація, майстерклас, складання плану, написання текстів анотації, виконання вправ, практичних завдань 2) проблемно-пошукові (методи проблемного викладу, евристичні, дослідницькі методи) : розв'язання проблемних ситуацій, евристична бесіда, спостереження, узагальнення, синтез, аналіз, порівняння, виміри, зіставлення, структурування, робота за науковою літературою тощо.	Усне / письмове поточне опитування, усні презентації, тестовий контроль знань, модульні контрольні роботи, виконання навчально-дослідних завдань, презентації, самостійна робота, іспит

	3) комунікативно-творчі з елементами інтерактивного навчання: моделювання життєвих ситуацій; вирішення творчих завдань; спільне розв'язання проблем, монологи: описи, спогади, розповіді, доповіді та ін. діалоги або полілоги; робота в парах, робота в групах, робота в малих групах, дискусія, ситуаційний аналіз.	
РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.	1) пояснювально-ілюстративні та репродуктивні: консультація, майстерклас, складання плану, написання текстів анотації, виконання вправ, практичних завдань 2) проблемно-пошукові (методи проблемного викладу, евристичні, дослідницькі методи) : розв'язання проблемних ситуацій, евристична бесіда, спостереження, узагальнення, синтез, аналіз, порівняння, виміри, зіставлення, структурування, робота за науковою літературою тощо. 3) комунікативно-творчі з елементами інтерактивного навчання: моделювання життєвих ситуацій; вирішення творчих завдань; спільне розв'язання проблем, монологи: описи, спогади, розповіді, доповіді та ін. діалоги або полілоги; робота в парах, робота в групах, робота в малих групах, дискусія, ситуаційний аналіз.	Усне / письмове поточне опитування, усні презентації, тестовий контроль знань, модульні контрольні роботи, виконання навчально-дослідних завдань, презентації, самостійна робота, іспит
РН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи;	1) пояснювально-ілюстративні та репродуктивні: пояснення, консультація, ілюстрація, демонстрація, майстерклас, складання плану, написання текстів анотації, виконання вправ, практичних завдань 2) проблемно-пошукові (методи проблемного викладу, евристичні, дослідницькі методи) : розв'язання проблемних ситуацій, евристична бесіда, спостереження, узагальнення,	Накопичувальна бально-рейтингова система: поточний (усне опитування (індивідуальне, фронтальне), письмове опитування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, проєктів, презентацій, тестовий контроль знань); модульний (модульні контрольні роботи в формі тестів), підсумковий контроль (екзамен).

оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.	синтез, аналіз, порівняння, виміри, зіставлення, структурування, робота за науковою літературою тощо. 3) комунікативно-творчі з елементами інтерактивного навчання: моделювання життєвих ситуацій; вирішення творчих завдань; спільне розв'язання проблем, монологи: описи, спогади, розповіді, доповіді та ін. діалоги або полілоги; робота в парах, робота в групах, робота в малих групах, дискусія, ситуаційний аналіз, імітаційно-рольові ігри ділові ігри, експертна оцінка, практика, практика в реальних умовах, тощо.	
РН 11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.	1) проблемно-пошукові (методи проблемного викладу, евристичні, дослідницькі методи): розв'язання проблемних ситуацій, евристична бесіда, спостереження, узагальнення, синтез, аналіз, порівняння, виміри, зіставлення, структурування, робота за науковою літературою тощо. 2) Комунікативно-творчі з елементами інтерактивного навчання: моделювання життєвих ситуацій; вирішення творчих завдань; спільне розв'язання проблем, монологи: описи, спогади, розповіді, доповіді та ін. діалоги або полілоги: інтерв'ю, робота в парах, робота в групах, робота в малих групах, мозкова атака, дебати дискусія, ситуаційний аналіз, імітаційно-рольові ігри ділові ігри, експертна оцінка, практика, практика в реальних умовах, тощо	Усне / письмове поточне опитування, усні презентації, тестовий контроль знань, модульні контрольні роботи, виконання навчально-дослідних завдань, презентації, критичний огляд наукових статей, письмовий огляд літератури, самостійна робота, залік, іспит.
РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність	1) пояснювально-ілюстративні та репродуктивні: пояснення, консультація, ілюстрація, демонстрація, майстер-клас, складання плану, написання текстів анотації, виконання	Усне / письмове поточне опитування, усні презентації, тестовий контроль знань, модульні контрольні роботи, виконання навчально-дослідних завдань, зразки професійних робіт (портфоліо),

освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей.	вправ, практичних завдань 2) проблемно-пошукові (методи проблемного викладу, евристичні, дослідницькі методи) : розв'язання проблемних ситуацій, евристична бесіда, спостереження, узагальнення, синтез, аналіз, порівняння, виміри, зіставлення, структурування, робота за науковою літературою тощо. 3) комунікативно-творчі з елементами інтерактивного навчання: моделювання життєвих ситуацій; вирішення творчих завдань; спільне розв'язання проблем, монологи: описи, спогади, розповіді, доповіді та ін. діалоги або полілоги; робота в парах, робота в групах, робота в малих групах, дискусія, ситуаційний аналіз, імітаційно-рольові ігри ділові ігри, експертна оцінка, практика, практика в реальних умовах, тощо.	письмові есе або звіти, презентації, самостійна робота, іспит.
--	---	--

4. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та нормативно-правові засади організації інклюзивної освіти							
Тема 1. Загальні питання інклюзивної освіти. Концептуальні засади процесу інклюзії в умовах загальної освіти. Загальна характеристика моделей інклюзивної освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку. Вплив інклюзивної освіти на розвиток та соціалізацію вихованців, які що мають порушення психофізичного розвитку.	22	2	2	-	-	18	макс. к-сть балів за практичне/ лабораторне заняття –12
Тема 2. Особа з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти. Особливості психофізичного розвитку учнів із ООП. Технологія	22	2	2	-	2	16	ДС/12

застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих потреб дитини. Соціалізація дитини з ООП в умовах інклюзії: індивідуальний підхід та етапи соціалізації.							
Тема 3. Законодавче та нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти дітей із порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку . Аналіз міжнародного законодавства у галузі інклюзивної освіти. Нормативно-правова база щодо організації інклюзивної освіти у навчальних закладах України	22	2	2	-	2	16	ДС/12
Тема 4. Сучасна практика організації інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. Умови організації інклюзивної освіти та їх вплив на корекцію інтелектуального та мовленнєвого розвитку . Особливості організації корекційно-розвивального середовища, його зміст структура і роль у формуванні особистості дітей із порушеннями мовлення та інтелекту. Оцінювання навчальних досягнень дітей з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку в умовах інклюзії. Співробітництво та основні принципи командного підходу.	24	2	4	-	2	16	ДС/12 ТР/12
Тема 5. Універсальний дизайн та пристосування	26	2	4	-	2	18	ДС/12 ТР/12

простору в умовах інклюзії. Сутність і зміст поняття «універсальний дизайн». Організація простору школи. Організація простору класу							
Усього	120	10	14	-	8	88	84 бали
ІНДЗ							16 балів

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

^{2 /} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 3.

№	Теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи інклюзивної педагогіки		
1.	Тема 1. Скласти понятійно-термінологічний словник інклюзивної освіти.	18 год
2.	Тема 2. Скласти презентацію «Соціалізація дитини з ООП в умовах інклюзії: індивідуальний підхід та етапи соціалізації».	16 год
3.	Тема 3. Підготувати реферат на тему «Національне законодавство у сфері інклюзії»	16 год
4.	Тема 4. а) Законспектувати тему «Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання» (З.Шевців. Основи інклюзивної педагогіки). б) Скласти ІПР на дитину (нозологія за вибором здобувача освіти). в) Спроекувати організацію простору інклюзивного класу (відповідно до нозологій дитини).	16 год 4 год 6 год 6 год
5.	Тема 5. Спроекувати організацію простору інклюзивного класу (відповідно до нозологій дитини).	18 год
	Разом	88 год

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

1) Підготувати реферати за нижче вказаною тематикою:

- "Етапи становлення інклюзивної освіти в Україні".
- "Становлення інклюзивної освіти в зарубіжних країнах".
- "Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні".
- "Загальні та специфічні особливості розвитку дітей з особливими потребами".
- "Характер та зміст взаємодії дорослих з дітьми в різні періоди дитинства".
- "Перспективні напрямки розвитку інклюзивної освіти в Україні".

- "Формування спілкування дітей з порушеннями інтелектуального розвитку".
- "Робота корекційного педагога з батьками, які виховують дитину із порушенням інтелекту".
- "Система корекційно-педагогічної роботи з формування сприймання дошкільників із ООП".
- "Особливості психічного розвитку дитини ООП в ранньому віці (1-3 роки)".
- "Корекційно-педагогічна робота з розвитку мовлення у дітей із ООП".

Обсяг реферату – 8-10 сторінок тексту комп'ютерного набору. Робота має складатись з таких основних частин: титульна сторінка (на ній вказати кафедру, тему, прізвище студента, ім'я, рік); зміст, висновки, список використаних джерел(не менше 15 найменувань).

2) Охарактеризуйте види діяльності вчителя-дефектолога (олігофренопедагога, вчителя-логопеда) в інклюзивній групі (класі).

3) Дайте обґрунтування необхідності та можливості реалізації інтегрованого підходу щодо виховання дітей із особливими потребами.

4) Складіть схему форм корекційної допомоги дітям із порушеннями інтелектуального /мовленнєвого розвитку.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
Чіткість, обґрунтованість добору дидактичного матеріалу для роботи з дітьми, які мають порушення інтелектуального та мовленнєвого розвитку.	4
Творчий підхід до виконання ІНДЗ	8
Якість оформлення роботи	4
Разом	16

6. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компонента *«Організація інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями»* здійснюється на основі результатів поточного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень студентів. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожен з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бала, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати, як правило, **100**.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи здобувача освіти без планування, проведення модульних контрольних робіт за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК (оцінювання за шкалою від 0 до 100).

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт й досягли значних

результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. *Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти* передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагиату чи обману. Списування під час робіт, заліку заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності](#) Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) навчальної дисципліни. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передуює семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

V. Підсумковий контроль

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силябусом освітнього компонента «*Організація інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями*» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів, як правило, – 60.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку, як правило, – 100.

Питання до заліку ВОК
«Організація інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями»

1. Об'єкт, суб'єкт, предмет, мета і завдання інклюзивної освіти.
2. Основні поняття і терміни інклюзивної освіти.
3. Дитина з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти.
4. Особливості психофізичного розвитку дітей з ООП.
5. Технологія застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих потреб дитини.
6. Соціалізація дитини з ООП в умовах інклюзії: індивідуальний підхід та етапи соціалізації.
7. Національне законодавство у сфері інклюзії.
8. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві.
9. Спеціальні заклади як кадровий та навчально-методичний ресурс інклюзивної освіти.
10. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей в Україні та в розвинених країнах світу.
11. Огляд сучасних українських та міжнародних досліджень у галузі освіти дітей з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку.
12. Партнерство між родиною і школою як необхідна передумова успішної інклюзії. Права батьків.
13. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вчителя-дефектолога у динамічній системі інклюзивної освіти.
14. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання дітей з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку.
15. Індивідуальне та стандартизоване оцінювання навчальних досягнень дітей з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку.
16. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів.
17. Складання індивідуального навчального плану.
18. Модифікація та адаптація курикулуму.
19. Особливості організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти.
20. Структура та організація цілісного освітнього інклюзивного процесу.
21. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання.
22. Підготовка вчителя до організації навчального процесу в умовах інклюзивного середовища закладу загальної середньої освіти.
23. Індивідуалізація освітнього процесу: ІНП, ІПР.
24. Вимоги до складання ІПР.
25. Методи, засоби й форми організації навчального процесу в умовах інклюзії.
26. Сутність і зміст поняття «універсальний дизайн».
27. Організація простору школи.
28. Організація простору класу.
29. Сутність інклюзивного виховання.
30. Основні методи і форми інклюзивної освіти.

VI. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
12 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

10-11 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
7-9 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
4-6 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання освітнього компонента, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1-3 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Таблиця 4

**Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів,
де формою контролю є залік**

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

II. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н.М. Дятленко, Н. З. Софій, О.В. Мартинчук, Ю. Н. Найда, під заг. ред. М.Ф. Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім „Плеяди”, 2015. 172с.
2. Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб./за ред. А. А. Колупасової. Київ : вид. гр. «А.С.К.», 2012. 360 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
3. Дмитрієва І. В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання : Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць. 2016. No 7. URL: <http://aqce.com.ua/vypusk-7-t-1-t-2/dmitrijeva-ivkomandna-vzajemodija-fahivciv-u-procesi-individualnogo-suprovodu-ditini-umovah-inkluzivnogo-navchannja.html> (дата звернення: 05.05.2019).
4. Єфімова С. М. Як зробити школу інклюзивною? Досвід проектної діяльності: метод. посіб. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2012. 152 с.
5. Інвалідність та суспільство: навч. посіб. / Байда Л., Красюкова – Еннс О. та ін.; під

заг. ред. Л. Байди, О. Красюкової-Еннс. Київ : видавн. поліграф. Центр «Київський університет», 2012. 188 с.

6. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: навч-метод. посіб. / Кол. авторів: Патрикєєва О. О., та ін./ під заг. ред.. В. І. Шинкаренко. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 110 с.

7. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: навч.метод. посіб. / Кол. упорядників: Патрикєєва О. О. та ін./ Під заг. ред. В.І. Шинкаренко. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2013. 96 с.

8. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, Джоана Блейз, Девід Харві, перекл. з англ., 2013.

9. Інклюзивне навчання: партнерські стосунки з родинами / Колупаєва А. та ін. Київ : Директор школи. Шкільний світ. 2011. № 10. С. 1, 20–25.

10. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення : навчально-методичний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 236 с.

11. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч-метод. посіб. /Сак Т. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011(Серія «Інклюзивна освіта»).

12. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтак. Київ, 2016.68 с.

13. Інклюзивна освіта в теорії і практиці діяльності школи / Колупаєва А. та ін.. Київ : Директор школи. Шкільний світ. 2011. № 7. С. 17–22.

14. Колупаєва А. А., Данілявічюте Е. А., Литовченко С. В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч-метод. посіб. / Колупаєва А. А., Данілявічюте Е. А., Литовченко С. В. Київ : вид. гр. «А.С.К.», 2012. 197 с.

15. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія /А. А. Колупаєва. Київ : Самміт-Книга, 2009. 272 с. (Інклюзивна освіта).

16. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навч-метод. посіб. Київ, 2010. 96 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).

17. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2017. – Режим доступу : [http:// ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189](http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189).

18. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.

19. Кузава І.Б. Інтегрований підхід до інклюзивної освіти осіб із порушеннями зору: монографія [Кол.авт.: Н. А. Савчук, Ю. П. Симончук, Л. П. Стасюк, І.Б. Кузава, В. В. Терпелюк, Ю. Й. Тулашвілі] / за заг. ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 344 с.

20. Кузава І.Б. Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі : монографія. Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту педагогічних технологій (Луцьк) АПН України / за ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк: ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.

21. Кузава І.Б. Інклюзивне навчання в Україні: теоретико-методичні та нормативно-правові засади. Edukacja włączająca na Ukrainie: zasady teoretyczne i metodologiczne oraz regulacyjne Inclusive education in Ukraine: theoretical, methodological and regulatory principles : monografie [Text] // redakcja naukowa Marian Zdzisław Stepulak ; Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie. 2018. С. 125-133. ISBN 978-83-64527-95-1.

22. Кузава І.Б., Дем'янюк С. Організація інклюзивного середовища у закладі дошкільної освіти. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк,. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 43-46.

23. Кузава І. Роль інклюзивної освіти у формуванні професійної готовності майбутніх учителів-дефектологів. Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 12– 13 трав. 2022 р. / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. І. Березан. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022 С. 121-128.

24. Кузава І.Б. Професійна готовність майбутніх спеціальних педагогів до впровадження інклюзивної освіти : монографія / І. Кузава, Г.Гац / European and global vectors for education development in Ukraine: Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. С. 344-372.

25. Кузава І.Б. Інклюзивне навчання в Україні: теоретико-методичні та нормативно-правові засади. Edukacja włączająca na Ukrainie: zasady teoretyczne i metodologiczne oraz regulacyjne Inclusive education in Ukraine: theoretical, methodological and regulatory principles : monografie [Text] // redakcja naukowa Marian Zdzisław Stepulak ; Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie. 2018. С. 125-133.

26. Кузава І.Б. Формування інклюзивної культури майбутніх фахівців спеціальної освіти. Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 9 листопада 2023 р. / за ред. Т.О. Докучиної, відп. секретар О.І. Дмитрієва. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. С. 140-143.

27. Кузава, І. (2024). Формування інклюзивної компетентності майбутніх фахівців спеціальної освіти. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Філософія. Педагогіка*, 1(1), 160-166. <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2024-1-18>

28. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студ. напряму підг. «Дошкільна освіта». Вид. 2-ге. Київ./ ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. 288 с.

29. Навчально-методичний посібник «Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти : керівництво для тренерів», 2018. 174 с.

30. Нова українська школа : poradnik dla wczetela / за заг. ред. Н. М. Бібік Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017.

31. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ. Навчально-методичний посібник / Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Київ : Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с.

32. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ, 28. 2018. 252 с.

33. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

34. Основи інклюзивної освіти : Навч. метод. посіб. / МОН молоді спорту України, НАПН України, Ін-т спец. Педагогіки/під заг.ред. А. А. Колупасової. Київ : вид. «А.С.К.», 2012. 308 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).

35. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник III 37. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 248 с.

36. Iryna Kuzava, Liudmyla Stasiuk, Nataliia Savchenko. Peculiarities of Implementing Inclusive Education in Ukraine. Наука і освіта. 2017. №12. С. 85-90.

37. Svitlana STEBLJUK, Yuliia BONDARENKO, Kristina TOROP, Nataliia YARMOLA, Iryna KUZAVA, Dina SHULZHENKO. Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2021, 12 (4), 329-345.

Додаткова:

1. Інклюзивний клас : асистенти вчителя допомагають учням з особливими освітніми потребами. URL: <https://studway.com.ua/inklyuzivniyklas/> (дата звернення: 15.08.2024).

2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; перекл. 3 англ. Київ.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.190 с. URL:<http://www.ussf.kiev.ua/images/news/2015.09.03/2/IndexForInclusion.pdf> (дата звернення:15.08.2024).

3. Інклюзія [Електрон. ресурс] : коротка версія фільму. Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=hnbLzK63-Hcë>

4. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 28.07.2021 р. «Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання».
5. Методичні рекомендації «Особливості організації освітнього процесу у закладах освіти з інклюзивною формою навчання»: URL:<http://www.svyatoshinruo.kiev.ua/2018-02-23-07-43-52/2018-02-23-07-58-53/6740--q-> (дата звернення:13.08.2024).
6. Мінрегіон затвердив нові ДБН «Інклюзивність будівель і споруд». URL: <http://ud.org.ua/novini-ta-podiji/349-minregion-zatverdiv-novi-dbninklyuzivnist-budivel-i-sporud> (дата звернення:07.08.2023).
7. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 545 // Кабінет Міністрів України: [сайт]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>.
8. Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання [Електрон.ресурс] : Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 18.05.2012 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2017. – Режим доступу : old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/1287-
9. Огляд ролі асистентів учителів у канадських школах. Досвід провінцій Манітоба, Нова Шотландія та Альберта : посіб./ Чорнобой Е., Красюкова-Еннз О.Київ : Паливода А. В., 2012. 32 с.
10. Луценко І. В., Найда Ю. М. Диференційоване викладання: реалізація підходу URL:<https://www.slideshare.net/ippo-kubg/ss-30566945> (дата звернення: 03.08.2024).

Інформаційні ресурси

1. <https://ispukr.org.ua/>
2. <https://mon.gov.ua>